

Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Dışı Davranış Sergilemelerinin Nedenleri: Literatür İncelemesi

Emre BARAN*

Tuba Derya BASKAN**

Öz

Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini gerçekleştirirken etik dışı davranış sergilemelerinin nedenlerini, ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarını değerlendirerek ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, 2005-2020 yılları arasında etik dışı davranışın nedenlerine doğrudan veya dolaylı olarak yer veren 26 ulusal makale, 24 uluslararası makale ve 9 ulusal lisansüstü tez olmak üzere toplam 59 adet ulaşılabilen bilimsel çalışmadan elde edilen veriler belirli bir sınıflandırmaya tabi tutularak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranış sergilemeye yönlendiren en önemli faktörün müşteri-yönetim baskısı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ulusal ve uluslararası problemler incelendiğinde Türkiye’de denetim sürecinin etkin olmayışı ve eğitim yetersizliğinin önemli bir sorun olduğu göze çarpmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Etik dışı davranış, etik problemler, muhasebe etik düzenlemeleri, muhasebe meslek mensubu, literatür incelemesi.

---

* Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, Doktora Programı. emrebran@gmail.com

** Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe Finansman Anabilim Dalı. tdbaskan@gmail.com

Geliş tarihi : 29 Temmuz 2021 Kabul Tarih: 31 Ekim 2021

Makale Türü : Araştırma

ISSN: 1309-3738

e-ISSN: 2791-9374

Çankırı Karatekin University Journal of Institute of Social Sciences

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss>

Reasons of Unethical Behaviors of Accounting Professionals: Literature Review

Emre BARAN*

Tuba Derya BASKAN**

Abstract

This study aims to reveal the reasons of accounting professionals unethical behavior while performing their professional activities by evaluating the results of the studies in the national and international literature. For this purpose, data from 59 scientific studies, including 26 national articles, 24 international articles and 9 national postgraduate theses, which directly or indirectly included the causes of unethical behavior between 2005-2020, were analyzed by subjecting them to a certain classification. According to the results obtained, it was determined that the most crucial factor that leads to the accounting professionals to display unethical behavior is customer-management pressure. Also, when national and international problems were examined, lack of supervision and lack of education are conspicuous problems in Turkey.

Keywords: *Unethical behavior, ethical problems, accounting ethical regulations, accounting professionals.*

---

* Kırıkkale University, Institute of Social Sciences, Department of Accounting and Finance, Ph.D. Program. emrebran@gmail.com

** Assoc. Prof., Kırıkkale University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Department of Accounting and Finance. tdbaskan@gmail.com

Received : July 29, 2021
Type : Research

Accepted: October 31, 2021

Giriş

Etik kavramı bireylerin uymak zorunda oldukları davranışlar ve çevresel yapının kurallarına uyma biçimi olarak belirtilirken, kişilerin doğru ya da yanlış davranışlarını çerçeveleyen beklentiler bütünüdür (Fisher, 2004). Yine etik davranışının temelinde bulunan sorumluluk duygusu bireyin yükümlülüklerini artırmakta ve Davranışlarını Şekillendirmektedir (Mocan, 2002).

Etik kelimesi birçok sübjektif olguyu bünyesinde barındırırken meslek etiği kavramı mesleki davranışla doğrudan ilişkilidir. İş dünyasında gerçekleşen herhangi bir eylemin doğru veya yanlış, iyi veya kötü, haklı veya haksız olup olmadığının belirlenmesi meslek etiğinin temel inceleme alanını oluşturur. Meslek etiği bütün iş ilişkilerinde dürüstlük, güven, adalet ve saygı gibi değerler üzerine inşa edilmiştir (Kutlu, 2008, s. 146).

Son yıllarda dünya çapında meydana gelen muhasebe skandalları etik ve ahlaki iklimin sorgulanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, muhasebe hizmetini veren meslek mensuplarının alanında uzman olmasının yanında topluma güven veren bir yönünün de bulunması gerekmektedir. Muhasebe mesleği anlamında etik; meslek mensuplarının yasa ve yükümlülüklere uygun, güvenilir, açık, şeffaf, tarafsız ve özen gösterilerek faaliyetlerinin yapılmasını ifade etmektedir. Bu gereklilik nedeniyle, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye de meslek mensuplarının uymak zorunda olduğu mesleki etik kuralları oluşturulmuştur.

Bu kapsamda çalışmada her ne kadar muhasebe etik kavramı ile ilgili bir çok çalışma ele alınsa da muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri sorgulanarak bu konu ile ilgili yapılan literatür incelemeleri tablo ve grafikler ile sunulmuştur. Bu suretle 2005-2020 yıllarında 26 ulusal makale, 9 ulusal lisansüstü tez ve 24 uluslararası makale olmak üzere toplam muhasebe meslek mensuplarının ele alındığı etik dışı davranışlara ulaşılabilmektedir.

Çalışmada “muhasebe etik” kavramı ve bu konu ile ilgili yasal düzenlemelere değinilerek, muhasebe mesleğinde etik kurallar ve açıklamalar ele alınmıştır. İlerleyen kısımlarda ise çalışma kapsamında literatür incelemeleri tablo ve grafikler ile yorumlanmaktadır.

Muhasebe de Etik Kavramı ve Yapılan Düzenlemeler

Meslek etiği; toplum çıkarlarının gözetildiği, meslek mensuplarının önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde davranmasını sağlayan bir takım ilke ve kurallar bütünüdür. Bu ilke ve kurallar bütününe istinaden bütün meslek mensuplarının ortak bir davranış sergilemesi mümkün olacaktır (Gür, 2018, s. 378). Mesleklerin çoğuna ait etik unsurları bulunduğu göre meslek

etiklerinin önemi ve kamu yararı için faydaları yadsınamaz bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Muhasebede ilk önemli uluslararası etik düzenleme, 1966 yılında Amerikan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Enstitüsü tarafından yayınlanan “Mesleki Davranış Kuralları” ve bu kuralların 1988 yılında yeniden düzenlenmesi ile oluşan “Muhasebe Mesleğinin Etik Standartları” olmuştur. Bu düzenlemeleri 1998 yılında Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı tarafından yayınlanan “Etik Kurallar”; 2002’de yürürlüğe giren Sarbanes-Oxley Yasası; 2010 yılında İç Denetçiler Enstitüsü tarafından yayınlanan “Etik Kurallar Kitabı” ve 2005 yılında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yayınlanan “Etik Kurallar” takip etmiştir (Türegün, 2018, s. 33). IFAC halen belirli periyotlarla muhasebe mesleğinin günümüzdeki ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak etik kodlarda belirli düzenlemeler yapmaktadır.

Türkiye’de ise muhasebe alanındaki önemli etik düzenleme 1992 yılında Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği” ve 1989 yılında 3568 sayılı kanun ile yürürlüğe giren etik ile ilgili düzenlemeler olmuştur. Türkiye’de halkın etik kavramına olan ilgisinin artması 2001 ekonomik krizi ile olmuştur. 2001 ekonomik krizini takiben Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) etik kodları yeniden ele alarak Mecburi Meslek Kararları yayınlamış ve 19.10.2007 tarihinde “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” hazırlanmış 26675 sayılı resmî gazetede yayınlanmıştır (Yıldız, 2011, s. 156). Böylece TÜRMOB muhasebe mesleğini olumsuz etkileyen bazı durum ve yargıları ortadan kaldırmaya ve muhasebe bilgi kalitesini artırmaya çalışmıştır. Tüm bunlarla birlikte, sosyal sorumluluk bilincine sahip, en üst derecede bilgili, güvenilir ve saygın bir meslek mensubu kitlesi oluşturmayı amaçlamıştır.

Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalar, muhasebe meslek mensuplarının hem ulusal hem de uluslararası boyutta düzenleyici ve denetleyici kurumların yayınladığı etik ilkelere belirli sebeplerle uymadıklarını ortaya koymaktadır. Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının faaliyetlerini gerçekleştirirken etik ilkelere uymamalarının nedenlerini literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarını değerlendirerek mevcut durumu tüm boyutları ile ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Muhasebe Mesleğinde Etik Kurallar ve Açıklamalar

Her mesleğin kendine özgü yazılı ve yazılı olmayan kuralları vardır. Esas olan bu kuralların yazılı bir şekilde bir araya getirilerek tüm meslek mensuplarına ulaştırılmasıdır. Muhasebe mesleğindeki etik konular sadece ulusal değil küresel çerçevede de ele alınmalıdır. Bu noktada TÜRMOB, IFAC üyesi birçok dernek ve enstitü ile önemli bir misyon benimsemiş, Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini icra ederken uymaları gereken kuralları uluslararası etik standartlara uygun bir biçimde düzenlemiştir. Uluslararası etik ilkeler çerçevesinde hazırlanan bu kurallar resmî gazetede yayınlanan 26675 sayılı yönetmeliğin kavramsal çerçevesinde açıklanmıştır. Kavramsal çerçeve; temel etik ilkelere uyum noktasında ortaya çıkabilecek tehditleri tespit etmek, bu tehditleri ortadan kaldırmak veya minimum düzeye indirecek önlemleri almak için gerekli olan önemli bir rehberdir (Yıldız, 2011, s. 163 ve TÜRMOB, 2007, s. 7-8). Buna göre muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini icra ederken uymaları gereken temel etik ilkeler dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen, gizlilik ve mesleki davranış olarak belirlenmiştir (Resmî Gazete, 2007; Sayı: 26675, md. 1). Bu kavramlar aşağıda incelenmektedir.

Dürüstlük: Bu kavram tüm meslek mensuplarının ilişkilerinde doğru, açık ve şeffaf olma yükümlülüğünü göstermektedir. Aynı zamanda dürüstlük güvenilir olma ve adil olmayı göstermektedir (Resmî Gazete, 2007; Sayı: 26675).

Tarafsızlık: her meslek grubunda olması gereken niteliklerden biri olan tarafsızlık, muhasebe mesleğinde de önem arz etmektedir. Hiç kimsenin tesiri altında kalmadan, bağımsız, şeffaf, açık, bütün bilgileri taraf tutmadan yorumlanmak bu ilkenin temelidir.

“Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkındaki Yönetmelik”in 8. ve 9. maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 2007; Sayı: 26675): *“Tarafsızlık ilkesi tüm meslek mensuplarına, yanlı olma, çıkar çatışması veya üçüncü kişilerin kanuna uymayan baskı ve etkileri nedeniyle mesleki kararlarından ödün vermeme sorumluluğunu yüklemektedir. Meslek mensupları tarafsızlıklarını olumsuz yönde etkileyebilecek durumlara maruz kalabilir. Bu tür durum ve baskıları tanımlamak veya öngörmek her zaman olası değildir. Dolayısıyla, meslek mensuplarının tarafsızlıklarını etkileyebilecek ortam ve ilişkilerden kaçınmaları gereklidir.”*

Mesleki yeterlilik ve özen: Her meslek grubunda olduğu gibi muhasebe meslek mensuplarında da yeterli seviyeye ve bilgi düzeyine sahip olma ve sorumlulukları alma ilkesidir.

“Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkındaki Yönetmelik”in 10. ve 11. Maddeleri “mesleki yeterlilik ve özen” ilkesine değinmekte ve bu ilke aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır (Resmî Gazete, 2007; Sayı: 26675): “Meslekî yeterlilik ve özen ilkesi, meslek mensubuna müşteriler veya işverenlere etkin bir hizmet sunmak için gerekli meslekî bilgi ve beceri düzeyine sahip olmak ve hizmet sunarken teknik ve meslekî standartlara uygun olarak özenli davranmak sorumluluğunu getirmektedir”.

Gizlilik: Muhasebe meslek mensupları kişi ya da kurumların izin verdiği ölçüde bilgileri paylaşmalı, kanunun zorunlu tutmadığı sürece çalışılan firmalar ile ilgili bilgilerin ifşa edilmemesi ilkesidir.

Mesleki davranış: Kanun ve yasalara uyulan, meslek mensuplarının meslektaşlarını kötüleyen ya da kendi reklamlarını yaparken kendi niteliklerini abartan bir durumda bulunmamaları gereken bir ilkedir (TÜRMOB, 2007a, s. 29).

Yukarıda yer alan muhasebe etik ilkeleri işletmelerin etik ile ilgili çerçevesini çizerek müşteri veya işverenin yeterli derecede mesleki hizmet almasını sağlayacak düzeyde bilgiye sahip olmalarını ve teknik standartlara uyum sağlayabilecek donanıma ulaşabilmelerini sağlayan önemli ilkelere dir.

Araştırma ve Yöntem

Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini gerçekleştirirken etik dışı davranış sergilemelerinin nedenlerini ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarını değerlendirerek mevcut durumu tüm boyutları ile ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda muhasebe etiği alanında yazılan tüm çalışmalar değil, doğrudan veya dolaylı olarak etik dışı davranışın nedenlerini ortaya koyan bilimsel çalışmalar bu araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın yöntemi, literatür taraması ve içerik analizi olarak belirlenmiştir. Veri toplama amacı ile kullanılan içerik analizi tekniği incelenecek olan metnin içerdiği bilgilerin önceden belirlenmiş alt kategorilerde sınıflandırılarak başka tür analizlerin yapılmasına olanak sağlayan bir yöntemdir (Kavut ve Güngör, 2017, s. 64).

Literatürde yer alan aşağıdaki tablolarda sunulan bilimsel çalışmalardan elde edilen veriler, belirli bir sınıflandırmaya tabi tutularak alt başlıklar halinde sunulacaktır. Araştırmada yararlanılan bilimsel çalışmalar çevrimiçi veri tabanları kullanılarak ulaşılabilen ulusal makaleler, uluslararası makaleler ve ulusal tezler olmuştur. Araştırma ile ilgili yayınlara ulaşabilmek için muhasebe alanında yayın yapan dergilerin internet

sayfaları, bir takım üniversitelerin kütüphane veri tabanı, Google Akademik veri tabanı ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılmıştır.

Çalışmada 2005-2020 yılları arasında ulaşılabilen 26 ulusal makale, 9 ulusal lisansüstü tez ve 24 uluslararası makale olmak üzere toplam 59 bilimsel yayın sınıflandırılmıştır.

Tablo 1 de konu ile ilgili ulusal makaleler, Tablo 2 de ulusal lisansüstü tezler ve Tablo 3 de ise uluslararası makalelere incelenerek, çalışmanın sınırları belirlenmiştir. Bu tablolarda yıl, yazar, konu, amaç, yayınlandığı yer, kullanılan yöntem ve elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 1 de 2005-2020 yılları arasında işletmelerde çalışanların etik dışı davranışlarının nedenlerine doğrudan veya dolaylı olarak yer veren ulusal makaleler yer almaktadır. Bu konu ile ilgili lisansüstü tezlere ise Tablo 2 de yer verilmiştir.

Tablo 1: Etik dışı davranışın nedenlerine doğrudan veya dolaylı olarak yer veren ulusal makaleler

Yıl	Yazar	Başlık	Konu/Amaç	Dergi	Yöntem	Bulgular
2005	-Ergün, H. ve Gül, K.	-Muhasebe Mesleği Etik Kuralları ve Bu Kuralların Meslek Mensuplarının Algılanışı	-Balıkesir il merkezinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği kurallarına yönelik bilgi ve algı düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır.	-Muhasebe ve Finansman Dergisi	-Anket tekniği	-Eğitim yetersizliği nedeniyle kuralların bilinmesi ve algılanması hususunda meslek mensuplarının bilgi eksikliği içerisinde oldukları tespit edilmiştir.
2005	-Aymankuy, Y.ve Sarıođlan, M.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama	-Balıkesir il merkezinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine yaklaşımlarını ölçmek ve daha önce var olan bilgileri güncellemek amaçlanmıştır.	-Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının yasal boşluklardan yararlanma isteği ve mükellef baskısı nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri tespit edilmiştir.
2006	-İşğüden, B ve Çabuk, A.	-Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri	-Balıkesir’de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları örneklem seçilerek, meslek etiği kurallarının mesleki yaşam üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmıştır.	-Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik ilkelere duyarlı oldukları ancak mesleki yaşamlarında yeterince titiz olamadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, mali denetimlerin yetersiz olması ve yasal boşlukların varlığı, mükellef baskısı, maddi sebepler ve kişisel çıkar durumu etik ilkelere uyum noktasında en fazla karşılaşılan sorunlar olmuştur.
2008	-Kutlu,A. H.	-Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilemleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma	-Erzurum ve Kars illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik ikileme düşmelerinin nedenlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.	-Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Defter sayısı az olan muhasebe meslek mensuplarının diğerlerine göre daha fazla etik ikilem yaşadıkları ve mükellef kaybetme korkusu nedeniyle etik dışı davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

2010	-Kısakürek, M.ve Alpan, N.	-Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama	- Sivas ilinde bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik yargılarını ve etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Muhasebe ve Finansman Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten faktörlerin fazla para kazanma tutkusu, ahlaki zayıflık, eğitim yetersizliği ve mükellef kaybetme korkusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2010	-Yıldız, G.	-Muhasebe Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezi'nde Bir Uygulama	-Kayseri ilinde bağımsız olarak faaliyet gösteren serbest muhasebeci mali müşavirlerin (SMMM) meslek etiğini algılamaları ve meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten unsurların neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten en önemli unsurun mükellef baskısı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, cezaların caydırıcı olmaması da etik dışı davranmaya iten bir diğer unsur olarak belirlenmiştir.
2011	-Kaya,N. ve Yanık, R.	-Muhasebe Meslek Ahlakı, Etik ve Müşteri Tatmini İlişkisi	-Erzurum ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleğin etik kurallarına ve müşteri memnuniyetine yaklaşımlarını ölçmek ve daha önce var olan bilgileri güncellemek amaçlanmıştır.	-EKEV Akademi Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının müşteri memnuniyetini önemsedikleri, müşterinin vergiden kaçınma isteği doğrultusunda mali tabloların hazırlanış sürecine dahil oldukları ve etik ilkelere uyulmaması yönünde telkin aldıkları ifade edilmiştir. Bunlarla birlikte etik dışı davranışa neden olan bir diğer faktörün mükellef kaybetme korkusu olduğu tespit edilmiştir.
2012	-Güney,S. ve Çınar, O.	-Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları: Erzurum Örneği	-SMMM'lerin etik ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Erzurum ilinde faaliyet gösteren SMMM'ler	-Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	-Anket tekniği	-SMMM'leri etik dışı davranmaya iten unsurlar; mükellef kaybetme korkusu, meslek mensubu sayısındaki artış nedeniyle artan haksız rekabet, denetimdeki yetersizlikler ve aday meslek mensubunun

			örneklem olarak seçilmiştir.	Dergisi		etik eğitimindeki yetersizlik olarak tespit edilmiştir.
2012	-Özyürek, H.	-Muhasebe Meslek Mensuplarında Etik: Ankara'da Muhasebeciler Üzerine Araştırma	-Ankara'da faaliyet gösteren SMMM ve YMM'ler hedef kitle seçilerek muhasebe meslek etiğinin getirdiği fırsatlar ve riskler üzerinde durulmuştur.	-Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi	-Anket tekniği	-Yasalardaki sürekli değişiklik, yoğun iş temposu, denetimdeki eksiklikler ve iş yükünün fazla olması etik problemler doğururken, meslek içi eğitimlerin artırılması önerilmektedir. Tüm olumsuzluklara rağmen muhasebe meslek mensuplarının geleceği umutla baktığı ve mesleği icra ederken mutlu oldukları sonucuna ulaşmıştır.
2013	-Çiçek, H., Canbaz, S. ve Keskin, A.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Bakış Açılı: Kırklareli İlinde Bir Araştırma	-Kırklareli ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik ile ilgili görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır.	-Tekirdağ SMMM Odası Sosyal Bilimler Dergisi	-Anket tekniği	-Katılımcıların yüzde 80,7'si meslek hayatında etik ikilem yaşadığını kabul etmiştir. Etik ikileme neden olan unsurların mükellef baskısı, bürokratik yapı, yasalardaki sürekli değişiklik, yasal boşlukların olması ve evrakların zamanında teslim edilmemesi olduğu belirlenmiştir.
2014	-Çetin, C. A.ve Dağlı, Ş. S.	-Muhasebe Meslek Etiği ve Meslek Mensuplarının Etik Hakkındaki Görüşleri Üzerine Isparta İlinde Bir Araştırma	-Isparta SMMM Odasına kayıtlı muhasebe meslek mensupları ile çalışanlarının meslek etiğine bakışı ve meslek etiğinin algılanma düzeyini tespit etmek amaçlanmıştır.	-Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Mükellef baskısı, daha çok kazanç elde etme isteği, eğitim yetersizliği, denetimdeki eksiklikler, gelir dağılımının dengesiz olması, asgari ücret tarifesine uyulmaksızın haksız rekabete sebebiyet verilmesi, yasal boşluklardan yararlanma isteği, iş kaybetme korkusu ve diğer meslek mensuplarının etik davranmadığı düşüncesi muhasebe meslek mensuplarını etik kurallardan sapmaya yönlendiren unsurlar olarak tespit edilmiştir.

2014	-Fidan, E. M. ve Subaşı, Ş.	-Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği	-Muhasebe meslek mensubu adaylarının etik algıları belirlenmeye çalışılmıştır.	-Muhasebe ve Finansman Dergisi	-Anket tekniği	-Aday meslek mensupları, muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten unsurların mükellef kaybetme korkusu, aileden gelen ahlak eğitiminin yetersizliği, mesleki eğitimlerin yetersizliği ve aday meslek mensuplarının etik eğitimindeki yetersizlik olduğu düşünülmektedir.
2015	-Yücel, R. ve Kartal, C.	-Muhasebecilerin Mesleki Uygulamalarındaki Etik Algılarına İlişkin Bir Araştırma	-İstanbul ilinde faaliyet gösteren SMMM'lerin meslek etiği algısı ve yaklaşımlarını deontolojik temelde ortaya koyma amaçlanmıştır.	-Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-SMMM'ler arasında güven problemi olduğu ve yeterli yasal düzenlemenin yapılmadığı görüşüne ulaşmışlardır. Ayrıca, meslek mensuplarının mükellef baskısına karşı direnebildikleri ancak aynı oranda iş kaybetme korkusu yaşadıkları tespit edilmiştir. Denetim mekanizmalarının daha iyi işletilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
2016	-Usman, Ö. ve Sayım, F.	-Etik Kavramı ve Muhasebe Meslek Mensuplarında Etik Algısı-Yalova Örneği	-Yalova ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleğin etik kurallarına bakışı ve etik sorunları algılayışı tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Maliye Dergisi	-Yüz yüze görüşme tekniği	-Görüşmeye katılan muhasebe meslek mensupları etik dışı davranışa neden olan faktörlerin mükellef baskısı, cezaların caydırıcı olmaması, denetimdeki yetersizlikler, eğitim yetersizliği, yeni mükellef kazanabilmek için haksız rekabet olduğunu ifade etmişlerdir.

2017	-Özçelik, H. ve Angı, G. G.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiği ve Etik İkilem Algıları: Antalya İli Örneği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik ikilem hakkındaki görüşleri, etik ikilemi yaratan faktörlerin tespiti ve etik ikilemi azaltıcı faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Antalya ilinde faaliyet gösteren SMMM'ler örneklem olarak seçilmiştir.	-Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi	-Anket tekniği	-Mükellefin vergiden kaçınma isteği ve gerekli evrakları zamanında ulaştırmamaları, bürokratik yapı, yasalardaki sürekli değişiklik ve daha çok kazanç elde etme isteği etik ikileme neden olan faktörler olarak ön plana çıkmıştır.
2017	-Yücel, E.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Dışı Davranışlarının Vergi Ahlakına Etkisi	-Muhasebe meslek mensuplarının vergi ahlakına etkisini tespit etmeyi amaçlayan çalışmada Bursa ilindeki vergi dairesi çalışanları hedef kitle olarak belirlenmiştir.	-Muhasebe ve Finansman Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının vergi ahlakını artırmaya yönelik etkinliğinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun temel sebeplerinin ise mükellef baskısı, kanunun uygulama bilgisinin düşük olması ve müşteri kaybetme korkusu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2018	-Gümrah, Ö.ve Yılmaz, B.	-Bağımsız Denetim ve Muhasebe Meslek Etiği: Bağımsız Denetçilerin Etik İlkelere Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma	-Ankara, Konya ve Karaman illerinde faaliyet gösteren bağımsız denetçilerin etik ilkelere yaklaşımı ortaya konulmaya çalışılmıştır.	-Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi	-Anket tekniği	-Bağımsız denetçilerin etik dışı davranışlarının en önemli nedeni müşteri baskısı olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, yasal boşluklardan yararlanma isteği de etik dışı davranışa neden olan bir diğer faktör olarak açıklanmıştır.
2018	-Yel, T.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiği Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bolu'da Bir Araştırma	-Bolu ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik ve etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri olarak; mükelleflerin vergiden kaçınma istekleri, cezai yaptırımların yetersiz olması, denetim eksikliği ve iş kaybetme korkusu olduğu tespit edilmiştir.

2018	-Önal, S. ve Gürbüz, S. İ.	-Muhasebede Etik İlkeler ve Mersin İlinde Bir Uygulama	-Mersin ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik algısını tespit etmek amaçlanmıştır.	-Muhasebe, Finans ve Denetim Araştırmaları Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik yargılarının genel anlamda olumlu olduğu ancak haksız rekabet ve eğitim konularında düzenleme yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
2018	-Gökçe, N. ve Telliöğlu, T.	-Muhasebe Meslek Etiği Eğitimi ile Mesleki Değerler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	-Afyonkarahisar ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği ile mesleki değerleri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik ikilem yaşamalarının nedenlerinin mükellef baskısı, ücret ödedikleri için muhasebe meslek mensuplarını kendi elemanları gibi görmeleri ve maliye mükelleflerinin meslek etiği gibi konularda bilinçsiz olmaları olarak ifade edilmiştir.
2018	-Kıllı, M., Türkoğlu, H.ve Gülmez, C.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algısı: Malatya İlinde Bir Araştırma	-Malatya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik algılarını, etik dışı davranışa neden olan faktörleri ve çözüm önerilerini araştırmak amaçlanmıştır.	-Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının serbest meslek kazancından alınan vergilerin yüksek olması, kamu kurumlarındaki bürokrasinin fazla olması, muhasebe mesleğinin hak ettiği değeri görememesi, eğitim yetersizliği, çok para kazanma hırsı, müşteri kaybetmeme düşüncesi ve denetimdeki yetersizlikler etik dışı davranışa neden olan faktörler olarak belirlenmiştir.
2018	-Gür, E.	-Muhasebe Meslek Etiği	-Araştırmada, meslek etiğine ve uygulamasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu çerçevede, Elazığ-Bingöl SMMM Odası'na kayıtlı SMMM'ler hedef kitle olarak belirlenmiştir.	-Adam Akademi	-Anket tekniği	-Mükellef baskısı, yetersiz mevzuat bilgisi ve denetim yetersizliği etik dışı davranışın nedenleri olarak ortaya konulmuştur. Araştırmada, mesleki eğitimlerin artırılması önerilmektedir.
2018	-Karabayır, M. Öztürk,	-Muhasebe Meslek Mensubu Adayları ve	-Muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranışa sürükleyen	-Muhasebe ve Vergi	-Anket	-Aday SMMM'lere göre muhasebe meslek mensupları mükellefin vergiden kaçınma

	S.ve Cengiz, S.	Etik İnkilem	faktörleri ortaya koymayı amaçlayan çalışmada aday SMMM'ler örneklem olarak seçilmiştir.	Uygulamaları Dergisi	teknîği	isteği doğrultusunda etik dışı davranış sergilemektedir. Bu çerçevede, vergi oranlarının makul seviyelere çekilmesi ve denetim standartlarının genişletilerek uygulamaya konulması yazarlar tarafından önerilmektedir.
2019	-Özgün, S. H.ve Sarıtaş, H.	-Muhasebe Mesleğinde Etik Dışı Davranışlara Neden Olan Durumlar: Denizli İlinde Bir Uygulama	-Muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Denizli ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları örneklem olarak seçilmiştir.	-Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-Anket tekniği	-Etik ikileme neden olan faktörlerin mükellef baskısı, mükellefin vergiden kaçınma isteği, bakmakla yükümlü olunan defter sayısının çokluğu ve defter kazanmak için asgari ücret tarifesine uyulmaksızın haksız rekabete yol açılması olduğu tespit edilmiştir.
2019	-Köse, E. Ve Aldemir, E. M.	-Muhasebe Etiği ve Etik Dışı Davranmaya Yönelten Sebepler: Nevşehir İlinde Bir Araştırma	-Muhasebe mesleğini icra eden mali müşavirleri etik dışı davranışa yönelten sebepleri tespit etmeyi amaçlayan çalışmada Nevşehir ilinde faaliyet gösteren SMMM ve YMM'ler örneklem olarak seçilmiştir.	-Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya yönelten en önemli unsurun mükellef baskısı olduğu tespit edilmiştir.
2020	-Çelik, Y. ve Şendurur, U.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar ve Beklentileri: Muş ve Ağrı İlleri Örneği	-Muş ve Ağrı illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar ve beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik ikilem yaşamalarına neden olabilecek faktörlerin yasalardaki sürekli değişiklik, mükellefin vergiden kaçınma isteği ve mükellef kazanmak için haksız rekabet olduğu ifade edilmiştir.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2: Etik dışı davranışın nedenlerine doğrudan veya dolaylı olarak yer veren ulusal lisansüstü tezler

Yıl	Yazar	Başlık	Konu/Amaç	Dergi	Yöntem	Bulgular
2007	İşgüden, B.	-Sosyal ve Kültürel Değerlerin Muhasebe Meslek Etiği Üzerine Etkileri	-Sosyo kültürel değerlerin muhasebe meslek etiği üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlayan araştırmada İstanbul Anadolu yakasında faaliyet gösteren SMMM'ler örneklem olarak seçilmiştir.	-Balıkesir Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının iş kaybetme korkusu, daha fazla para kazanma hırsı, cezai yaptırımların yetersiz olması, eğitim yetersizliği ve meslektaşlar arasındaki iletişim eksikliği nedenleriyle etik dışı davranış sergiledikleri tespit edilmiştir.
2007	-Zeytin, M.	-Bağımsız Muhasebe Meslek Mensuplarını Hata ve Etik Dışı Davranışlara Yönlendiren Faktörler	-Sanayi ağırlıklı bölgeler olan Eskişehir, Bursa, Bilecik, Kütahya ve İstanbul'daki bağımsız olarak faaliyet gösteren SMMM'leri etik dışı davranış sergilemeye yönelten durumları ve nedenlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.	-Dumlupınar Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Araştırmadan çıkan en önemli sonuçun vergi sisteminin adil görülmemesi olmuştur. Buna göre muhasebe meslek mensupları vergi sistemini adil görmedikleri için etik dışı davranış sergilemektedir.
2010	-Koç, V.	-Muhasebe Meslek Etiği ve Meslek Mensuplarının Mükellefin Vergi Uyumu Üzerindeki Etkileri (Manisa İli Örneği)	-Araştırmada, mükellefin vergi uyumuna muhasebe meslek mensuplarının olumlu veya olumsuz etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.	-Celal Bayar Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mükellef baskısı, örgütsel birlikteliğin zayıflığı, haksız rekabet şartları, kamu baskısı, cezai yaptırımların yetersiz olması ve yasal boşluklardan yararlanma isteği nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

2014	Dağdeviren, E. İ.	-Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Algılamaları ve Etik Dışı Davranışlara Yönlendiren Faktörler: Göller Bölgesinde Bir Araştırma	-Çalışmada, Göller bölgesinde bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik algılamalarını ölçmek amaçlanmıştır.	-Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının yasalardaki sürekli değişiklik, yoğun iş temposu ve vergi sisteminin adil görülmemesi nedenleriyle etik dışı davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2015	-Karaman, S. E.	-Muhasebe Meslek Etiği ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Kurallara Bakışı (Balıkesir İli Örneği)	-Araştırmada, Balıkesir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik kurallara uyma ve etik dışı davranış sergileme nedenleri üzerine odaklanılmıştır.	-Gazi Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Balıkesir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının daha fazla para kazanma tutkusu, iş kaybetme korkusu ve eğitim yetersizliği nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2017	-Gürbüz, S. İ.	-Muhasebede Etik İlkeler ve Mersin İlinde Bir Uygulama	-Muhasebedeki etik ilkeler hakkında muhasebe meslek mensuplarının düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmada Mersin ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları örneklem olarak seçilmiştir.	-Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Araştırmanın sonucuna göre muhasebe meslek mensuplarının mesleki etik tutumları yüzde 86 düzeyindedir. Etik eğitimi yetersizliği ve cezaların caydırıcı olmaması etik dışı davranışa yönlendiren nedenler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede, meslek etiğine yönelik eğitimlerin stajyerlere zorunlu olarak verilmesi önerilmektedir.
2018	-Kök, M.	-Diyarbakır İli Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Meslek Etiği	-Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği	-Dicle Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının iş kaybetme korkusu, eğitim yetersizliği, mükellef baskısı,

		Algısı Üzerine Bir Araştırma.	algıları ölçülmeye çalışılmıştır.			denetimdeki yetersizlik, daha fazla para kazanma isteği, yasal boşlukları mükellef lehine yorumlama ve cezai yaptırımların uygulamasında problemler olması nedenleriyle meslek etiğine aykırı davrandıkları tespit edilmiştir.
2018	-Soylu, A.	-Muhasebe Meslek Etiği ve Muhasebe ve Denetim Meslek Mensuplarının Etik Algısı Üzerine Bir Araştırma.	-Muhasebe ve denetim mesleğini icra eden muhasebe meslek mensuplarının etik kurallara uyma ve uymama nedenleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede İstanbul ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları örneklem olarak seçilmiştir.	-Işık Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Meslek mensuplarının etik kurallara uymama nedenleri olarak iş kaybetme korkusu, daha fazla para kazanma tutkusu, cezai yaptırımların uygulanmaması, eğitim yetersizliği ve meslektaşlar arasındaki iletişim eksikliği olarak tespit edilmiştir.
2019	-Çağlar, D.	-Muhasebe Meslek Etiğinin Algılanma Düzeyi Karabük İli Örneği	-Araştırmada unvan fark etmeksizin Karabük ilinde faaliyet gösteren tüm muhasebe meslek çalışanlarının etik hakkındaki görüşlerini ve düşüncelerini ortaya koymak amaçlanmıştır.	-Çankırı Karatekin Üniversitesi (YL)	-Anket tekniği	-Eğitim yetersizliği, mükellef baskısı, denetimdeki yetersizlik, daha fazla para kazanma tutkusu ve yasal düzenlemelerin yetersizliği hususlarının etik ilkelere uyum noktasında yaşanan sorunların temelini oluşturduğu tespit edilmiştir.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3: Etik dışı davranışın nedenlerine doğrudan veya dolaylı olarak yer veren uluslararası makaleler

Yıl	Yazar	Başlık	Konu/Amaç	Dergi	Yöntem	Bulgular
2006	-Chan, S. and Leung, P.	-The Effects of Accounting Students' Ethical Reasoning and Personal Factors On Their Ethical Sensitivity	-Muhasebe öğrencilerinin etik muhakemelerinin ve kişisel faktörlerin etik duyarlılıklarına etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.	-Managerial Auditing Journal	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik duyarlılık eksikliği ve ahlaki zayıflık nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri tespit edilmiştir.
2007	-Jackling, B., et al.	-Professional Accounting Bodies' Perceptions of Ethical Issues, Causes of Ethical Failure and Ethics Education	-Dünya genelinde IFAC üyesi 66 muhasebe kuruluşunun muhasebenin etik sorunları, etik başarısızlığın nedenleri ve etik eğitimi ihtiyacına yaklaşımlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.	-Managerial Auditing Journal	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının kişisel çıkar, tarafsızlık ve bağımsızlığı sürdürmemeye, zayıf organizasyon kültürü, etik duyarlılık eksikliği ve mesleki muhakemenin yapılamaması nedeniyle etik dışı davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2007	-McDevitt, R., Giapponi, C. and Tromley, C.	-A Model of Ethical Decision Making: The Integration of Process and Content	-Etik ikileme karşı karşıya olan muhasebe meslek mensupları için etik karar verme modeli geliştirmek amaçlanmıştır.	- Journal of Business Ethics	-Teorik	-Çalışmaya göre muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranışa yönlendiren unsurların yönetici baskısı, haksız rekabet, aileden gelen etik eğitimi eksikliği, müşteri baskısı, finansal stresi destekleyen durumların oluşmasıdır.
2007	-Bakre, M. O.	-The Unethical Practices of Accountants and Auditors and The Compromising	-Nijerya'da mesleki suistimal eylemleri ile basına yansıyan iki muhasebe firmasının	- Accounting Forum	-Vaka Analizi	-Muhasebe firmalarında çalışan muhasebecilerin kişisel çıkar nedeniyle etik dışı davranış

		Stance of Professional Bodies In The Corporate World: Evidence from Corporate Nigeria	arşivleri incelenmiştir.			sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2009	-Marques, A. P. and Pereira, A. J.	-Ethical Ideology and Ethical Judgments in the Portuguese Accounting Profession	-Portekiz'de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini icra ederken ortaya çıkabilecek etik sorunlara ilişkin yaklaşımlarının incelenmesi amaçlanmıştır.	-Journal of Business Ethics	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının ahlaki zayıflık nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.
2009	-Dahlin, A. L.	-A Study of Ethical v Unethical Decision Making of Male and Female Certified Management Accountants	-İngiltere'de faaliyet gösteren erkek ve kadın muhasebe meslek mensuplarının etik ve etik dışı karar verme süreçlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.	-Proceedings of the Northeast Business and Economics Association	-Anket tekniği	-Erkek ve kadın muhasebe meslek mensuplarının etik karar alma sürecinde birbirlerine benzer yaklaşım sergiledikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte etik dışı davranışa yol açan ana unsurun yönetim baskısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2010	-Ashe, C. and Nealy, C.	-Ethical Standards and Accounting Practices: Still An Area For Concern	-Profesyonel muhasebe meslek mensuplarının etik hakkındaki bilgi ve inançlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.	-Journal of International Business Disciplines	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının çok para kazanma arzusuyla hareket ettiklerinde etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.
2010	-Roberts, L. M.	- Independence, Impartiality, and Advocacy in Client Conflicts	-SMMM ve bağımsız denetçilerin denetim raporu yazarken veya belirli bir konuda mesleki muhakemelerini kullanırken mesleğin etik standartlarına	-Research in Accounting Regulation	-Anket tekniği	-SMMM ve denetçilerin yasal boşlukları müşterinin lehine yorumlama ve kişisel çıkar nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.

			uygun hareket edip etmediği tespit edilmeye çalışılmıştır.			
2011	-Shawver, T.	-The Effects of Moral Intensity on Whistleblowing Behaviors of Accounting Professionals	-Muhasebe meslek mensuplarının etik karar verme sürecini analiz etmek amaçlanmıştır.	-Journal of Forensic & Investigative Accounting	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının ahlaki zayıflık nedeniyle meslek etiğine aykırı hareket ettikleri ifade edilmiştir.
2011	-Ruedy, E. N. and Schweitzer, E. M.	-In the Moment: The Effect of Mindfulness on Ethical Decision Making	-Etik farkındalığın etik karar verme üzerindeki etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır.	-Journal of Business Ethics	-Anket tekniği	-Etik farkındalık eksikliğinin etik dışı davranışa yol açtığı tespit edilmiştir. Ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının kendini aldatma, bilinçsiz önyargılar ve kişisel çıkar sebebiyle etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.
2012	- Maruszewska , W. E.	- Reception of Supervisors' Pressure To Act Unethically In Accounting	-Polonya'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış baskısı ile karşılaşarak karşılaştıklarını analiz etmek amaçlanmıştır.	- Journal of Interdisciplinary Research	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının yönetim tarafından etik dışı davranış sergilemeye zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.
2013	-Uyar, A. and Güngörmüş, H. A.	- Accounting Professionals' Perceptions of Ethics Education: Evidence from Turkey	-Türkiye'de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik eğitimi konusundaki algılarını incelemek amaçlanmıştır.	-Accounting and Management Information Systems	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının etik eğitimlerindeki eksiklikler ve müşteri-yönetim baskısı nedenleriyle etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.
2014	-Zheng, C.	-Exposure To Unethical	-Avustralya'da faaliyet	- Corporate Ownership	-Anket	-Etik olmayan davranışlara yol

	and Mirshekary, S.	Behaviour: Does It Change Accounting Firms' Ethical Stance?	gösteren küçük muhasebe firmalarının etik olmayan davranışlara yönelik tutumlarını analiz etmek amaçlanmıştır.	& Control	teknîği	açan faktörün kişisel çıkar olduğu tespit edilmiştir.
2015	Davoodifar, H. M.	-Challenging Ethic Facing the Professional Accounting in the Today World	-Çalışmada muhasebe mesleğinin mevcut durumu etik sorunlar dikkate alınarak incelenmiştir.	- Journal of Applied Environmental and Biological Sciences	-Teorik	-Muhasebe mesleğinde etik sorunlara yol açan unsurların yoğun rekabet, şirket yöneticilerinin değerlerini maksimize etme çabaları ve yasal boşluklardan yararlanma isteği olduğu ifade edilmiştir.
2015	-Domino, A. M., Stephen C. W. and James E. B.	-Social Cognitive Theory: The Antecedents and Effects of Ethical Climate Fit on Organizational Attitudes of Corporate Accounting Professionals—A Reflection of Client Narcissism and Fraud Attitude Risk	-Amerika'nın Florida eyaletinde yer alan yedi farklı üniversitede lisans ve lisansüstü düzeyde muhasebe öğrencileri örneklem belirlenerek muhasebecilerin etik iklime yönelik algılarını ve etik olmayan davranışları tolere edebilecekleri sınırları tespit etmek amaçlanmıştır.	- Journal of Business Ethics	-Anket tekniği	-Muhasebecilerin müşteri baskısı ve dürüstlük eksikliği nedenleriyle etik dışı davranış sergiledikleri tespit edilmiştir.
2015	-Shafer, E. W.	-Ethical Climate, Social Responsibility And Earnings Management	-Kurumsal muhasebecilerin etik iklim algıları, kurumsal etik ve sosyal sorumluluğun algılanan önemi ve kazanç yönetimi kararları arasındaki ilişkilere ilişkin bir model önermek amaçlanmıştır.	- Journal of Business Ethics	-Anket tekniği	-Muhasebecilerin yönetim-müşteri baskısı nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.
2017	-Caglio, A. and Cameran	-Is it Shameful to be an Accountant? GenMe Perception(s) of	-İtalya'da yer alan muhasebecilerin meslek etiğine ilişkin yargılarını araştırmak	-ABACUS	-Anket tekniği	-Araştırma sonucuna göre muhasebeciler iş güvencesi almak ve diğer muhasebecilerin

	M.	Accountants' Ethics	amaçlanmıştır.			etik dışı davranış sergilediklerini düşündükleri için etik dışı davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.
2017	-Bobek, D. D. et all.	-An Investigation of Ethical Environments of CPAs: Public Accounting versus Industry	-Dört büyük muhasebe firmasında çalışan yeminli mali müşavirlerin etik ortamlarına ilişkin algılarını ölçmek amaçlanmıştır.	-Behavioral Research in Accounting	-Anket tekniği	-Şirket yöneticilerinin şirket değerini maksimize etme çabaları sonucu yaptıkları baskı ve yüksek para sevgisinin yeminli mali müşavirler üzerinde etik dışı davranış sergileme baskısı oluşturduğu tespit edilmiştir.
2017	-Odar, M., et all.	-Accountants' Ethical Perceptions from Several Perspectives: Evidence from Slovenia	-Slovenya'da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının etik algılarını keşfetmek amaçlanmıştır.	-Economic Research	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensuplarının müşteriye karşı sorumluluk duygusuna sahip olması nedeniyle etik dışı davranış sergiledikleri ifade edilmiştir.
2017	-Neesham, C. and Azim, I. M.	-Building Ethical Capability for Accounting Professionals A Needs Analysis Study	-Avustralyalı muhasebe meslek mensuplarının etik yeterlilik ihtiyaçlarını belirlemek ve meslekte etik davranışları ve kültürü geliştirmek için politika önerileri üretmek amaçlanmıştır.	-Swinburne University of Technology Report	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensupları müşteri baskısı, yönetim ile çıkar çatışması ve müşteri kaybetme korkusu nedenleriyle etik dışı davranış sergilemeye yönelebilmektedir.
2018	-Nazaruddin, I., Rezki, B. S. and Rahmanda,	-Love of Money, Gender, Religiosity: The Impact on Ethical Perceptions of Future Professional Accountants	-Etik olmayan davranışın altında yatan nedenleri tespit etmek amaçlanmıştır. Bu çerçevede örneklem olarak	-Business and Economic Horizons	-Anket tekniği	-Araştırmaya göre muhasebeciler çok para kazanma hırsları ile etik dışı davranış sergilemektedir.

	Y.		muhasebe öğrencileri seçilmiştir.			
2018	-Dewi, K. and Dewi, A.	-Money and Unethical Behavior of Accounting Students	-Çeşitli değişkenler ile Markyavelist davranışın muhasebe öğrencilerinin etik olmayan davranışları üzerindeki etkisini ölçmek amaçlanmıştır.	-Journal of Accounting and Business Education	-Anket tekniği	-Muhasebe öğrencilerinin düşük etik algısı ve yüksek para sevgisi nedenleriyle etik dışı davranış sergilemeye meyilli oldukları tespit edilmiştir.
2019	-Kavanagh, M., O'Higgins, E.	- Professional Accountants In Ireland And Northern Ireland Ethics Research Report Ethical Awareness, Challenges, Concerns And Decision Making	-Muhasebe meslek mensupları arasında etik farkındalık düzeyini, karşılaşılan etik ikilem türlerini, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı zorlukları ve endişeleri, karar vermede etiğin rolünü ve etik kodlarla etkileşimin doğasını anlamak amaçlanmıştır.	-Ethics Research Report	-Anket tekniği	-Çalışmadan çıkan sonuçlara göre muhasebe meslek mensupları ahlaki zayıflık, farkındalık eksikliği, çıkar çatışmaları ve müşteri baskısı nedenleriyle etik dışı davranış sergilemektedirler.
2019	-Mabil, N.	-Investigating Effects of Accounting Ethics on Quality of Financial Reporting of an Organization: Case of Selected Commercial Banks in South Sudan	-Muhasebe etiğinin finansal açıdan etkilerini araştırmak amaçlanmıştır.	-Mediterranean Journal of Social Sciences	-Anket tekniği	-Muhasebe meslek mensupları kişisel çıkar ve dikkat eksikliği nedeniyle etik dışı davranış sergilemektedir.

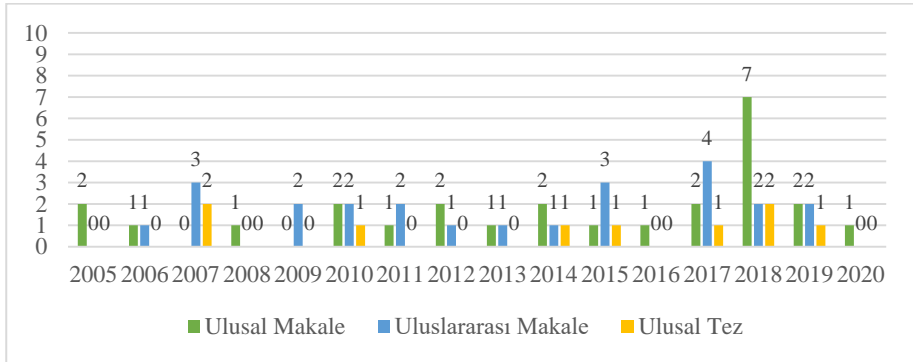
Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Literatür incelemelerinden sonra ulaşılan bulgu ve sonuçlara çalışmanın ilerleyen kısımlarında yer verilecektir.

Bulgular

2005-2020 yılları arasında muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenlerine doğrudan veya dolaylı olarak yer verilen 26 ulusal makale, 9 ulusal lisansüstü tez ve 24 uluslararası makale olmak üzere toplam 59 bilimsel yayın sınıflandırılmıştır. Bu yayınların yıllara göre dağılımı Grafik 1 üzerinde gösterilmiştir.

Grafik 1: Bilimsel yayınların yıllara göre dağılımı

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 1'e göre ulusal araştırmaların en fazla olduğu yıl 2018, uluslararası araştırmaların en fazla olduğu yıl 2017 ve ulusal tezlerin en fazla olduğu yıl 2007 olmuştur. Bu durum son zamanlarda muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri üzerine daha fazla sorgulama yapıldığına işaret etmektedir.

Ulusal makalelerin yayınlandığı dergilere göre dağılımı Tablo 1 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 1'e göre 4 yayın ile en fazla makale Muhasebe ve Finansman Dergisi'nde yayınlanmıştır.

Tablo 4: Ulusal makalelerin yayınlandığı dergilere göre dağılımı

Dergi Adı	Makale Sayısı
Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler	1

Enstitüsü Dergisi	
Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Adam Akademi	1
Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2
EKEV Akademi Dergisi	1
Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1
Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi	1
Maliye Dergisi	1
Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi	1
Muhasebe ve Denetime Bakış	1
Muhasebe, Finans ve Denetim Araştırmaları Dergisi	1
Muhasebe ve Finansman Dergisi	4
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi	3
Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Tekirdağ SMMM Odası Sosyal Bilimler Dergisi	1
Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi	1
Toplam	26

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Uluslararası makalelerin yayınlandığı dergilere göre dağılımı tablo 2 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 2'ye göre 4 yayın ile en fazla makale Journal of Business Ethics dergisinde yayınlanmıştır.

Tablo 5: Uluslararası makalelerin yayınlandığı dergilere göre dağılımı

Dergi Adı	Makale Sayısı
ABACUS	1
Accounting and Management Information Systems	1
Accounting Forum	1
Behavioral Research in Accounting	1
Business and Economic Horizons	1
Corporate Ownership & Control	1
Economic Research	1
Ethics Research Report	1
Journal of Accounting and Business Education	1
Journal of Applied Environmental and Biological Sciences	1
Journal of Forensic & Investigative Accounting	1
Journal of Interdisciplinary Research	1
Journal of International Business Disciplines	1
Mediterranean Journal of Social Sciences	1
Proceedings of the Northeast Business & Economics Association	1
Research in Accounting Regulation	1
Swinburne University of Technology	1
The Journal of Academic Social Science Studies	1
Toplam	24

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Ulusal lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı tablo 3'te gösterilmiştir. Buna göre tablo 3'te yer alan her bir üniversitede konu ile ilgili bir adet lisansüstü tez çalışması yapılmıştır. Hazırlanan tezlerin tamamı yüksek lisans tezi olup konu ile ilgili doktora tez çalışması bulunmamaktadır.

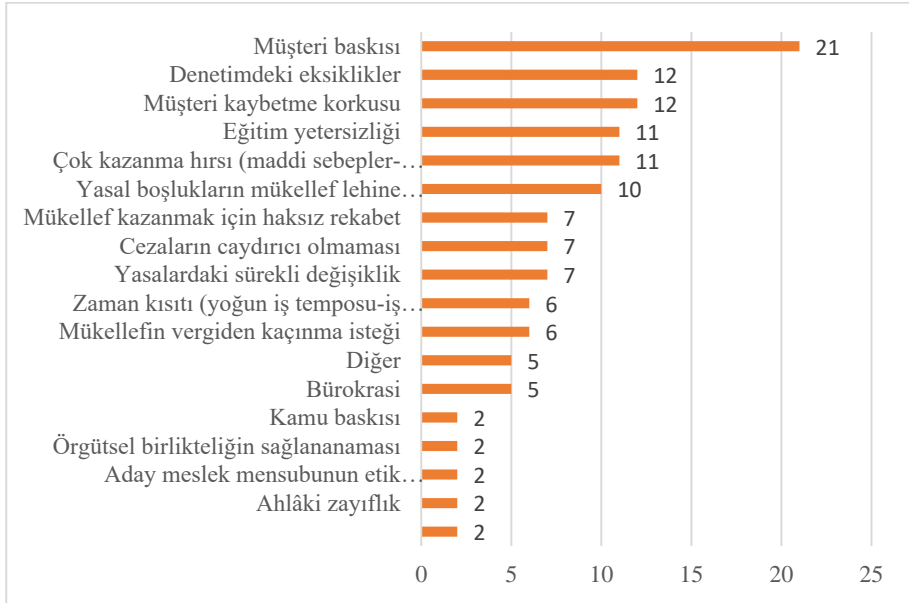
Tablo 6: Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Yıl	Üniversite	Tez Sayısı
2007	Balıkesir Üniversitesi	1
2007	Dumlupınar Üniversitesi	1
2010	Celal Bayar Üniversitesi	1
2014	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1
2015	Gazi Üniversitesi	1
2017	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	1
2018	Dicle Üniversitesi	1
2018	Işık Üniversitesi	1
2019	Çankırı Karatekin Üniversitesi	1
Toplam		9

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Ulusal çalışmaların sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri Grafik 2 üzerinde gösterilmiştir. Grafik 2'de 26 ulusal makale ve 9 ulusal lisansüstü tezin tespit ettiği unsurlar ve bilimsel araştırmalarda bu unsurlara kaç kez yer verildiği gösterilmiştir. Buna göre muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten en güçlü unsurun müşteri baskısı olduğu görülmektedir. Müşteri baskısını sırasıyla müşteri kaybetme korkusu, denetimdeki eksiklikler, eğitim yetersizliği ve kişisel çıkar takip etmektedir. Grafik 2'de yer alan birçok unsur şüphesiz birbiri ile ilişkilidir. Söz konusu unsurlar iyi analiz edilmeli ve gereken önemler alınmalıdır.

Grafik 2: Ulusal çalışmaların sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Uluslararası çalışmaların sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri Grafik 3 üzerinde sunulmuştur. Grafik 3'te 24 uluslararası makalenin tespit ettiği unsurlar ve bilimsel araştırmalarda bu unsurlara kaç kez yer verildiği gösterilmiştir. Buna göre muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranmaya iten en güçlü faktörün yönetim-müşteri baskısı olduğu görülmektedir. Yönetim-müşteri baskısını sırasıyla kişisel çıkar, ahlaki zayıflık ve etik duyarlılık eksikliği takip etmektedir.

Muhasebe meslek mensupları hem ulusal hem de uluslararası boyutta müşteri-yönetim baskısı altında kalmaktadır. Bir kısım meslek mensubu bu baskıya direnebilirken birçoğu bu baskı altında etik dışı davranış sergilemeye zorlanmaktadır. Bu durumun oluşmasındaki temel faktör meslek mensuplarının ekonomik bağımsızlığa sahip olmamalarıdır. Ekonomik anlamda yöneticiye veya müşteriye bağımlı olan muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini icra ederken bağımsız olmaları beklenmemelidir.

Grafik 3: Uluslararası çalışmaların sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Müşteri baskısı, meslek mensuplarını etik dışı davranışta bulunmaya yöneltten birçok faktörü de tetiklemektedir. Örneğin, vergi mükellefinin vergiden kaçınma isteği ile muhasebe meslek mensubunu etik dışı davranışa yönlendirdiğini ve bu isteği gerçekleştirmez ise muhasebe hizmetini başka bir meslek mensubundan alacağını söylediğini varsayalım. Bu durum özellikle ağır ekonomik koşulların yaşandığı gelişmekte olan ülkelerde hizmet veren meslek mensuplarını önemli bir tercihin içerisinde bırakacaktır. Bu sebeple müşteri kaybetme korkusu içerisinde giren meslek mensubu ya ekonomik koşullarının kötüleşmesine izin verecek ya da etik dışı davranış sergilemeyi kabul edecektir. İlk durumun geçerli olduğu kabul edilirse meslek mensubu ekonomik şartlarının kötüleşeceğini bile bile meslek etiğine aykırı hareket etmeyecek ve belirli bir gelirden vazgeçecektir. Meslek mensubu tekrar eski ekonomik koşullara sahip olabilmesi için yeni müşteri bulmak ve bulamazsa da son çare olarak piyasa koşullarının altında iş kabul etmek zorunda kalacaktır.

İkinci durumun geçerli olduğu kabul edilirse meslek mensubu müşteri-yönetici baskısına yenilecek ve iş kaybetme korkusuna kapılacaktır. Bundan sonraki süreçte vergi mükellefinin vergiden kaçınma isteği doğrultusunda yasal boşlukları mükellef lehine yorumlamak koşuluyla hazineyi vergi kaybına uğratmış olacaktır. Bu örneklerin sayısının artırılması mümkündür. Her iki durumun sonucunda da etik dışı davranış sergilemeye zorlanan muhasebe meslek mensubu tam bir etik ikilem çıkmazına düşecektir. Bu sebeple Grafik 2 ve Grafik 3'ün tepesinde yer alan müşteri-yönetim baskısı iyi analiz edilmeli gereken önlemler alınmalıdır.

Ulusal ve uluslararası problemler incelendiğinde Türkiye'de bir denetim eksikliği ve eğitim yetersizliği sorunu olduğu göze çarpmaktadır. Denetim kavramı hem kamu otoritesinin hem de meslek örgütlerinin denetimindeki eksiklikleri bünyesinde barındırmaktadır. Eğitim yetersizliği

ise mesleki yetersizlikten ziyade etik eğitimindeki yetersizlik olarak algılanmalıdır. Buna göre halen hiç denetlenmemiş ve hayatının hiçbir noktasında meslek etiği eğitimi almayan meslek mensupları bulunmaktadır. Bu durum Türkiye’de denetim ve eğitimin muhasebe mesleğinde büyük bir sorun olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Sonuç

Uluslararası kuruluşlar mesleki kalitenin artması için yeni kurallar ve mesleki standartlar yayınlamaktadır. Yayımlanan bu kurallardan biri de mesleki etik ilkelerdir. Muhasebe meslek mensupları bu etik ilkelere uyum sağlayarak uluslararası boyutlarda büyük sorunların yaşanmasına engel olabilmektedir. Büyük dünya krizlerinin temelini oluşturan muhasebe skandalları neticesinde etik ilkelere uyum, etik eğitimi ve mesleki etik sorunlar daha fazla irdelenmekte ve etik kodlara uyum çerçevesinde daha fazla araştırma yapılmaktadır.

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri literatürden derlenen bilgilerle ortaya konmuştur. Veri toplama sürecinde gözden kaçan veya ulaşılamayan bilimsel çalışmaların olması muhtemeldir. Söz konusu durum bu çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, 26 ulusal makale, 24 uluslararası makale ve 9 ulusal lisansüstü tez olmak üzere toplam 59 bilimsel yayından elde edilen bilgiler çerçevesinde muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranış sergilemeye yönlendiren en önemli unsurun müşteri-yönetim baskısı olduğu tespit edilmiştir. Ulusal yayınlardan elde edilen sonuçlara göre baskı unsurunu sırasıyla müşteri kaybetme korkusu, denetimdeki eksiklikler, eğitim yetersizliği, kişisel çıkar takip etmektedir. Öte yandan uluslararası yayınlardan elde edilen sonuçlara göre ise baskı unsurunu sırasıyla kişisel çıkar, ahlaki zayıflık, etik duyarlılık eksikliği takip etmektedir. Uluslararası yayınlarda etik dışı davranışın nedenlerini çoğunlukla kişisel faktörler oluştururken ulusal yayınlarda kişisel faktörlerin yanında otoriteden ve eğitimden kaynaklı faktörlerin de ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum Türkiye’de denetim ve eğitimin muhasebe mesleğinde önemli bir sorun olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Ulusal ve uluslararası yayınlarda tespit edilen ve bu çalışmada sunulan muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranışa yönlendiren problemlerin çözümü noktasında düzenleyici, denetleyici ve karar alıcı otoritelerin önlem almaları gerekmektedir. Özellikle etik kuralların denetimi yapılırken etik dışı davranışa neden olan faktörler tüm boyutları ile analiz edilmelidir. Ortaya çıkan etik ikilemin ana unsuru ortadan kaldırılmadan yapılacak olan denetim

faaliyeti hem meslek mensuplarına hem de mesleğin saygınlığına gölge düşürecektir.

Bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda etik dışı davranışın nedenleri olarak tespit edilmiş unsurların çözümü noktasında çalışmalar yapılması önerilmektedir. Her bir unsurun birbirleri ile ilişkisi dikkate alınarak modeller oluşturulmalı ve çözüm önerisi sunulmalıdır.

Kaynaklar

- Ashe, C. ve Nealy, C. (2010). Ethical standards and accounting practices: still an area for concern. *Journal of International Business Disciplines*, 5(1), 1-12. Erişim adresi: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bsu&AN=58035788&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Aymankuy, Y. ve Sariođlan, M. (2005). Muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine yaklaşımları ve Balıkesir il merkezinde bir uygulama. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(14), 23-45. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/articledownload/863848>
- Bobek, D. ve diğerleri. (2017). An investigation of ethical environments of CPAs: Public accounting versus industry. *Behavioral Research in Accounting*, 29(1), 43-56. doi:10.2308/bria-51561
- Çaglio, A. ve Cameran M. (2017). Is it shameful to be an accountant GenMe perception(s) of accountants' ethics. *ABACUS*, 53(1), 1-27. doi: 10.1111/abac.12098
- Chan, Y.S. ve Leung, P. (2006). The effects of accounting students' ethical reasoning and personal factors on their ethical sensitivity. *Managerial Auditing Journal*, 21(4), 436-457. Erişim adresi: <http://www.emeraldinsight.com/doi/10.1108/02686900610661432>
- Çabuk, A. ve İşğüden, B. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 59-86. Erişim adresi: <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c9s16/makale/c9s16m4.pdf>
- Çağlar, D. (2019). *Muhasebe meslek etiğinin algılanma düzeyi Karabük ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Çetin, A. ve Dağlı, S. (2014). Muhasebe meslek etiği ve meslek mensuplarının etik hakkındaki görüşleri üzerine Isparta ilinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 55-84. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/215703>

- Çınar, O. ve Güney, S. (2012). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin (SMMM) etik algıları: Erzurum örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 91-106. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30380>
- Çiçek, H., Canbaz, S. ve Keskin, A. (2013). Muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine bakış açıları: Kırklareli ilinde bir araştırma. *Tekirdağ SMMM Odası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 1-20. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/20.500.11857/303>
- Dağdeviren, E. İ. (2014). *Muhasebe meslek mensuplarının etik algılamaları ve etik dışı davranışlara yönlendiren faktörler: Göller Bölgesinde bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Dahlin, A. L. (2009). A study of ethical v unethical decision making of male and female certified management accountants. *Northeast Business & Economics Association Proceedings*, 60-64. Erişim adresi: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bsu&AN=48177651&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>
- Davoodifar, H. M. (2015). Challenging ethic facing the professional accounting in the today world. *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 5(4S), 89-94. Erişim adresi: [https://www.textroad.com/pdf/JAEBS/J.%20Appl.%20Environ.%20Biol.%20Sci.,%205\(4S\)89-94,%202015.pdf](https://www.textroad.com/pdf/JAEBS/J.%20Appl.%20Environ.%20Biol.%20Sci.,%205(4S)89-94,%202015.pdf)
- Dewi, K. ve Dewi, A. (2018). Money and unethical behavior of accounting students. *Journal of Accounting and Business Education*, 2(2), 221-237. doi: 10.26675/jabe.v2i2.11225
- Domino, A. M., Stephen C. W. ve James E. B. (2015). Social cognitive theory: The antecedents and effects of ethical climate fit on organizational attitudes of corporate accounting professionals—a reflection of client narcissism and fraud attitude risk. *Journal of Business Ethics*, 131, 453-467. doi: 10.1007/s10551-014-2210-z
- Ergün, H. ve Gül, K. (2005). Muhasebe mesleği etik kuralları ve bu kuralların meslek mensuplarınca algılanışı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 25, 144-154. Erişim adresi: <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/599/14.pdf>
- Fidan, M. ve Subaşı, Ş. (2014). Muhasebe meslek mensubu adaylarının etik algıları: İstanbul ili örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 64, 111-130. doi: 10.25095/mufad.396493

- Fisher, J. (2004). Social responsibility and ethics: Clarifying the concepts. *Journal of Business Ethics* 52(4), 391-400. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-004-2545-y>
- Gökçe, N. ve Tellioglu, T. (2018). Muhasebe meslek etiği eğitimi ile mesleki değerler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, MODAV 15. Uluslararası Muhasebe Konferansı Özel Sayısı*, 391-410. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/634098>
- Gümrah, Ö. ve Yılmaz, B. (2018). Bağımsız denetim ve muhasebe meslek etiği: Bağımsız denetçilerin etik ilkelere yaklaşımları üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2), 348-373. doi: 10.29249/selcuksbmyd.457622
- Gür, E. (2018). Muhasebe meslek etiği. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 371-407. doi: 10.31679/adamakademi.443323
- Gürbüz, S. İ. (2017). *Muhasebede etik ilkeler ve Mersin ilinde bir uygulama* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Osmaniye.
- Jackling, B. ve diğerleri. (2007). Professional accounting bodies' perceptions of ethical issues, causes of ethical failure and ethics education. *Managerial Auditing Journal*, 22(9), 928-944. doi: 10.1108/02686900710829426
- İşgüden, B. (2007). *Sosyal ve kültürel değerlerin muhasebe meslek etiği üzerine etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Karaman, S. E. (2015). *Muhasebe meslek etiği ve muhasebe meslek mensuplarının etik kurallara bakışı: Balıkesir ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kavanagh, M. ve O'Higgins, E. (2019). Professional accountants In Ireland and Northern Ireland ethics research report ethical awareness, challenges, concerns and decision making. *Ethics Research Report*, 2-84. Erişim adresi: https://www.cpaireland.ie/CPAIreland/media/Professional-Standards/Technical%20Resources/Ethics/Ethics-Research-Report_RevB_31_JAN_1512.pdf
- Kavut, L. F. ve Güngör, N. (2017). Bağımsız denetimde kilit denetim konuları: BIST-100 şirketlerinin 2017 yılı analizi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 16(59), 59-70. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/541751>
- Kaya, N. ve Yanık, R. (2011). Muhasebe meslek ahlâkı, etik ve müşteri tatmini ilişkisi. *EKEV Akademi Dergisi*, 49, 293-306. Erişim adresi:

https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/182912/makaleler/15/49/arastrmx_182912_15_pp_293-306.pdf

- Kıllı, M., Türkoğlu, H. ve Gülmez, C. (2018). Muhasebe meslek mensuplarının etik algısı: Malatya ilinde bir araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 11(1), 45-62. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/395481>
- Kısakürek, M. ve Alpan, N. (2010). Muhasebe meslek etiği ve Sivas ilinde bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 47, 213-228. Erişim adresi: <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/108/16.pdf>
- Koç, V. (2010). *Muhasebe meslek etiği ve meslek mensuplarının mükellefin vergi uyumu üzerindeki etkileri (Manisa ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Kök, M. (2018). *Diyarbakır ili muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiği algısı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Köse, E. ve Aldemir, E. M. (2019). Muhasebe etiği ve etik dışı davranmaya yönelten sebepler: Nevşehir ilinde bir araştırma. *International Journal of Business, Economics and Management Perspectives*, 3(2), 1-15. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/20.500.11787/4012>
- Kutlu, H. A. (2008). Meslek mensupları ve çalışanlarının etik ikilemleri: Kars ve Erzurum illerinde bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 63(2), 143-170. Erişim adresi: https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002067
- Mabil, N.A. (2019). Investigating effects of accounting ethics on quality of financial reporting of an organization: Case of selected commercial banks in South Sudan. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 10(1), 117-191. doi: 10.2478/mjss-2019-0016
- Maruszewska, W. E. (2012). Reception of supervisors' pressure to act unethically in accounting. *Journal of Interdisciplinary Research*, 65-67. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/236649225_Reception_of_supervisors'_pressure_to_act_unethically_in_accounting
- Marques, A. P. ve Pereira, A. J. (2009). Ethical ideology and ethical judgments in the Portuguese accounting profession. *Journal of Business Ethics*, 86, 227-242. doi: 10.1007/s10551-008-9845-6
- McDevitt, R., Giapponi, C. ve Tromley, C. (2007). A model of ethical decision making: the integration of process and content. *Journal of*

Business Ethics, 73, 219-229. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-006-9202-6>

- Mocan, M.R. (2002). Etik ve meslek etikleri. *YDK Yüksek Denetim Dergisi*, 1(1).
- Nazaruddin, I., Rezki, B. S. ve Rahmanda, Y. (2018). Love of money, gender, religiosity: the impact on ethical perceptions of future professional accountants. *Business and Economic Horizons*, 14(2), 424-436. doi: 10.15208/bh.2018.31
- Neesham, C. ve Azim, I. M. (2017). Building ethical capability for accounting professionals a needs analysis study. *Swinburne University of Technology Report*, 1-66. doi: 10.4225/50/5ab311664e7 d4
- Odar, M. ve diğerleri. (2017). Accountants' ethical perceptions from several perspectives: Evidence from Slovenia. *Economic Research*, 30(1), 1785-1803. doi: 10.1080/1331677X.2017.1392885
- Owolabi M. Bakre. (2007). The unethical practices of accountants and auditors and the compromising stance of professional bodies in the corporate world: Evidence from corporate Nigeria, *Accounting Forum*, 31(3), 277-303. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2007.06.001>
- Önal, S. ve Gürbüz, S. İ. (2018). Muhasebede etik ilkeler ve Mersin ilinde bir uygulama. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(3), 258-273. Erişim adresi: https://jafas.org/articles/2018-4-3/13_Etik_FULL_TEXT.pdf
- Özçelik, H. ve Angı, G. G. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği ve etik ikilem algıları: Antalya ili örneği. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 50, 141-158. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TWpFNU5qQXpNdz09>
- Öztürk, S., Karabayır, M. ve Cengiz, S. (2018). Muhasebe meslek mensubu adayları ve etik ikilem. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 10.yıl Özel Sayı, 328-353. Erişim adresi: <https://doi.org/10.29067/muvu.344768>
- Özyürek, H. (2012). Muhasebe meslek mensuplarında etik: Ankara'da muhasebeciler üzerine araştırma. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 125-137. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/85264>
- Sarı Özgün, H. ve Sarıtaş, H. (2019). Muhasebe mesleğinde etik dışı davranışlara neden olan durumlar: Denizli ilinde bir uygulama. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 77-93. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/775123>

- Sayım, F. ve Usman, Ö. (2016). Etik kavramı ve muhasebe meslek mensuplarında etik algısı-Yalova örneği. *Maliye Dergisi*, 170, 131-146. doi: 10.17130/ijmeh.2016icaf22439
- Shafer, E. W. (2015). Ethical climate, social responsibility and earnings management. *Journal of Business*, 126(1), 43-60. doi: 10.1007/s10551-013-1989-3
- Shawver, T. (2011). The effects of moral intensity on whistleblowing behaviors of accounting professionals. *Journal of Forensic & Investigative Accounting*, 3(2), 162-190. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/274568661_The_Effects_of_Moral_Intensity_and_Whistleblowing_Behaviors_of_Accounting_Professionals
- Soylu, A. (2018). *Muhasebe meslek etiği ve muhasebe ve denetim meslek mensuplarının etik algısı üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Şendurur, U. ve Çelik, Y. (2020). Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar ve beklentileri: Muş ve Ağrı illeri örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(1), 25-50. Erişim adresi: <https://doi.org/10.29067/muvu.568083>
- Roberts, L. M. (2010). Independence, impartiality, and advocacy in client conflicts. *Research in Accounting Regulation*, 22, 29-39. doi: 10.1016/j.racreg.2009.11.001
- Ruedy, E. N. ve Schweitzer, E. M. (2011). In the moment: The effect of mindfulness on ethical decision making. *Journal of Business Ethics*, 95, 73-87. doi: 10.1007/s10551-011-0796-y
- Türegün, N. (2018). Ethical awareness, ethical decision making, and transparency: A study on Turkish CPAs in Istanbul. Accounting from a Cross-Cultural Perspective, Asma Salman and Muthanna G. Abdul Razzaq, *IntechOpen*, doi: 10.5772/intechopen.76867.
- Uyar, A. ve Güngörmüş, H. A. (2013). Accounting professionals' perceptions of ethics education: Evidence from Turkey. *Accounting and Management Information Systems*, 12(1), 61-75. Erişim adresi: http://online-cig.ase.ro/RePEc/ami/articles/12_1_4.pdf
- TÜRMOB, (2007). Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik. *Resmî Gazete* (Sayı: 26675), 19.10.2007. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/10/20071019-8.htm>

- Yel, T. (2018). Muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği hakkındaki görüşlerine ilişkin Bolu'da bir araştırma. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 165-184. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1352099>
- Yıldız, G. (2011). Muhasebe meslek etiği ve Kayseri il merkezinde bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 36, 155-178. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/66634>
- Yücel, E. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranışlarının vergi ahlakına etkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (73), 229-248 . doi: 10.25095/mufad.396753
- Yücel, R. ve Kartal, C. (2015). Muhasebecilerin mesleki uygulamalarındaki etik algılarına ilişkin bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 123-148. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/181096>
- Zeytin, M. (2007). *Bağımsız muhasebe meslek mensuplarını hata ve etik dışı davranışlara yönlendiren faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Zheng, C. ve Mirshekary, S. (2014). Exposure to unethical behaviour: Does it change accounting firms' ethical stance? *Corporate Ownership & Control*, 11(2), 319-327. Erişim adresi: <https://doi.org/10.22495/cocv11i2c3p1>

Atıf için:

- Baran, E. ve Baskan, D. T. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının etik dışı davranış sergilemelerinin nedenleri: Literatür incelemesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 470-506. doi: 10.54558/jiss.976281